

Izmaiņas klases materiālajā kultūrā politisko un pedagoģisko pārmaiņu kontekstā

Inese Barone

Latvijas Universitātes

1.kursa maģistrantūras studente

2020

Domus propia – domus optima

Ikšķiles skola, 1970.gads

Ikšķiles vidusskola, 2014.gads

Pētījuma mērķis

Atklāt, kādas izmaiņas vienas klases telpas materiālajā kultūrā ir notikušas 50 gadu laikā (1966–2016) Ikšķiles vidusskolas (šobrīd) 209.kabinetā.

Ikšķiles skola, 1968.gads

Pētījuma jautājums

Kā klases materiālā kultūra atspoguļo politiskās un pedagoģiskās pārmaiņas?

- Kā mainās klases telpas iekārtojums un priekšmeti tajā, mainoties skolotājam un skolēniem, kas mācās šajā telpā?
- Kas ir tas, kas klases telpā ir līdzīgs un kas ir tas, kas dažādos laikos ir neparasts un unikāls?

Pētījuma avoti

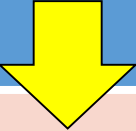
- 25 fotogrāfijas no Ikšķiles vidusskolas muzeja krājuma;
- 3 intervijas ar skolēniem, kas šajā Ikšķiles skolā sāka mācīties Ikšķiles skolas ēkas atklāšanas gadā;
- Dokumentālas liecības no Ikšķiles vidusskolas muzeja krājuma;
- Pedagoģiskā prese (pēc II pasaules kara, Padomju Latvija):
 - «Latvijas Skola»
 - «Padomju Latvijas Skola»

Pētījuma teorētiskais ietvars

- Frederika Hermana (*Frederik Herman*) pētījumi par klases telpu iekārtojumu laika periodā no 1960.-2014. gadam.
- Lisas Rosenas Rasmusenas (*Lisa Rosén Rasmussen*) pētījumi par skolas dzīvi no 1950.-1990.gadam, uzsverot spēcīgo pagātnes atbalsi mūsdienu skolās.
- Stefena Stolpa un Stjuarta C.Smita (*Stephen Stolp, Stuart C.Smith*) pētījumi par skolu kā kultūras vidi un skolas vadītājiem kā līderiem skolas vides veidošanā.
- Marka Depāpes un Andželo Van Gorpa (*Marc Depaepe and Angelo Van Gorp*) pētījumi par skolas kultūru 20.gadsimtā. Šajā pētījumā tiek meklēta atbilde uz jautājumu: «Kas skolu veido par skolu?»

Kultūra klases telpā (I.Keštere)

Pēc Norris Brock Johnson (1985). *West Haven: Classroom Culture and Society in a Rural Elementary School.*

Oficiālā vara Lokālā vide Skolas vide 	Tēli / sociālās lomas/ aktori	Ikdienas paražas un rituāli	Materiālā kultūra/ Materiālā vide/ simboli/ ikonas	Tradīcijas un mikro-notikumi	Valoda
Fiziskā vide	<ul style="list-style-type: none"> •Skolotājs •Skolēns •Zēns/ meitene •Trūcīgais/ bagātais •Teicamnieks/ sliņķis •Populār-ais/ atstumtais u.c. 	<ul style="list-style-type: none"> •Mācīšanās •Mācīšana •Vērtēšana •Apbalvojums •Sods •Draudzēšanās •Flirtēšana u.c. 	<ul style="list-style-type: none"> •Skolas sols •Mācību grāmatas •Skolas soma •Rakstāmpiederumi •Reliģiskie simboli •Politiskie simboli u.c. 	<ul style="list-style-type: none"> •Ekskursija •Izlaidums •Ciemošanās mājās •Salidojums •Nāve u.c. 	<ul style="list-style-type: none"> •Skolotāja valoda •Skolēna valoda •Izteicieni •Žargons •Iesaukas •Uzruna •Klusums u.c.
Ideoloģiskā vide					
Sociālā vide					
Psiholoģiskā vide					
Intelektuālā vide					

Ikšķiles skola 1966.-2016.gads

- 1966. gads –atklāta Ikšķiles astoņgadīgā skola.
- 1990. gads – atklāta 3 stāvu piebūve, skola kļūst par Ikšķiles vidusskolu.
- 2002.gadā tika uzbūvēts sporta komplekss ar zāli un palīgtelpām.
- 2008.gadā – vēl viena piebūve.
- 2016.gada rudenī skolai sāk būvēt sākumskolas piebūvi, ko pabeidz 2018. gadā.

Skolēnu atmiņas par padomju varas gadiem – 1.respondents

- Jaunā skola ļoti liela un moderna.
- Telpa ļoti gaiša, 2 lieli logi un silti radiatori.
- Klases priekšā pie loga ir liels skolotāja galds un ļoti liela tāfele.
- Pie klases telpas ir lieli skapji virsdrēbēm un āra apaviem, visiem ir jāvelk čības.
- Klases dežurantam pēc stundām ir jāpaceļ krēsli, jāslauka klase un jāmazgā tāfele.
- Regulāri stundu laikā uz klasi nāca direktors.

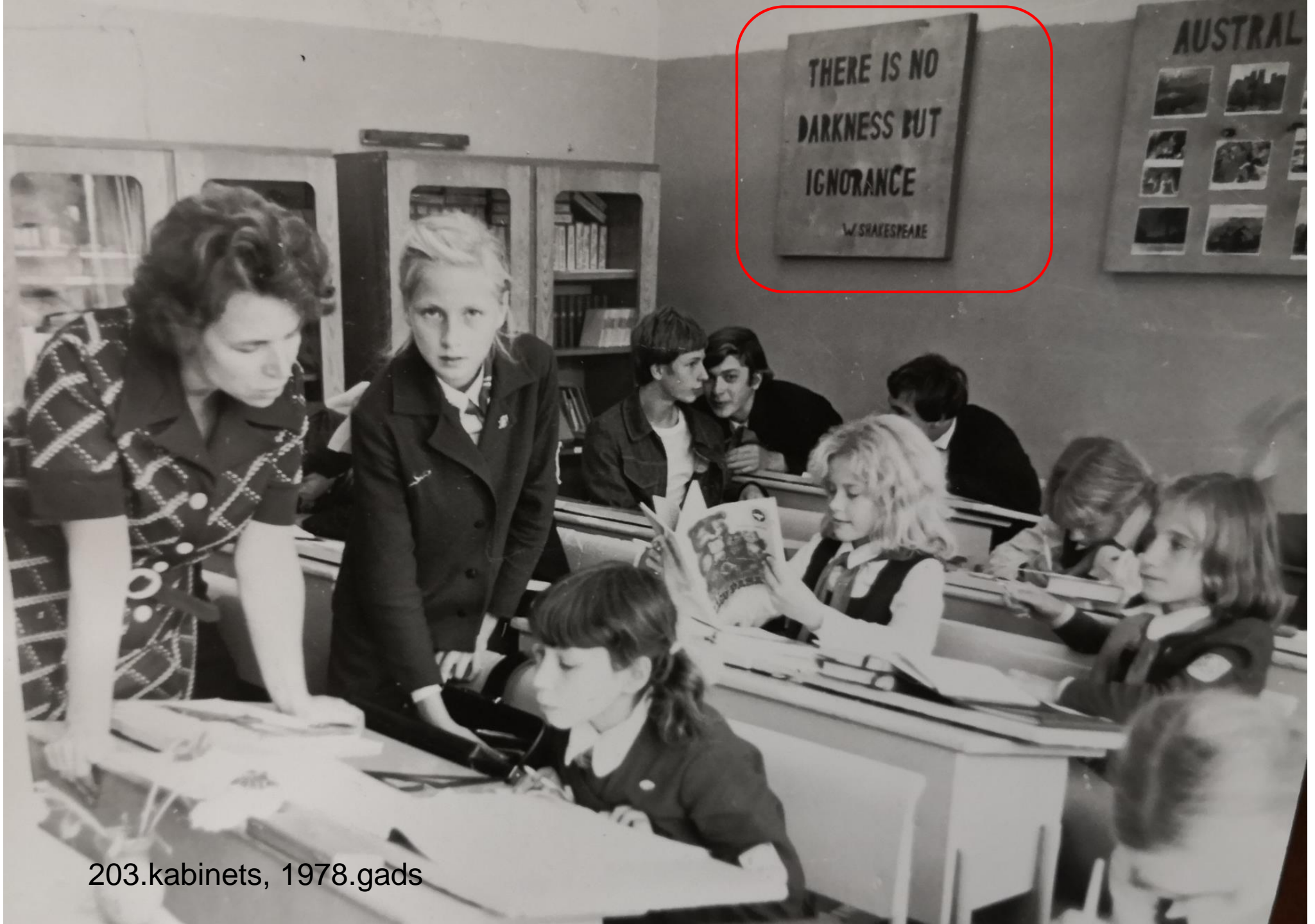

Ikšķiles skola pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas

203.kabinets no 1966.līdz 2016.gadam. Vispārējs apraksts.

- Numerācija nav mainījusies.
- Mācīta angļu valoda, tas bijis arī sākumskolas kabinets.
- Kabinetā strādājušo skolotāju skaits – 18, tikai sievietes.
- 1966.gadā soli ir paredzēti 20 skolēniem, no 1980.gada – 30 skolēniem, no 1990.gada – 24 skolēniem.
- Tāfele kabinetā ir no 1998. gada.
- Lampas kabinetā ir no 1978. gada.
- Kabineta iekārtojums ir saglabājies nemainīgs, kas liecina par pārsvarā izmantoto izskaidrojoši ilustratīvo metodi.

203.kabinets, 1978.gads

Respondents:
«203, tūliņ tevi
vidū iebāzīs.»

203.kabinets, 1983.gads

203.kabinets, 1991.gads

203.kabinets, 2010.gads

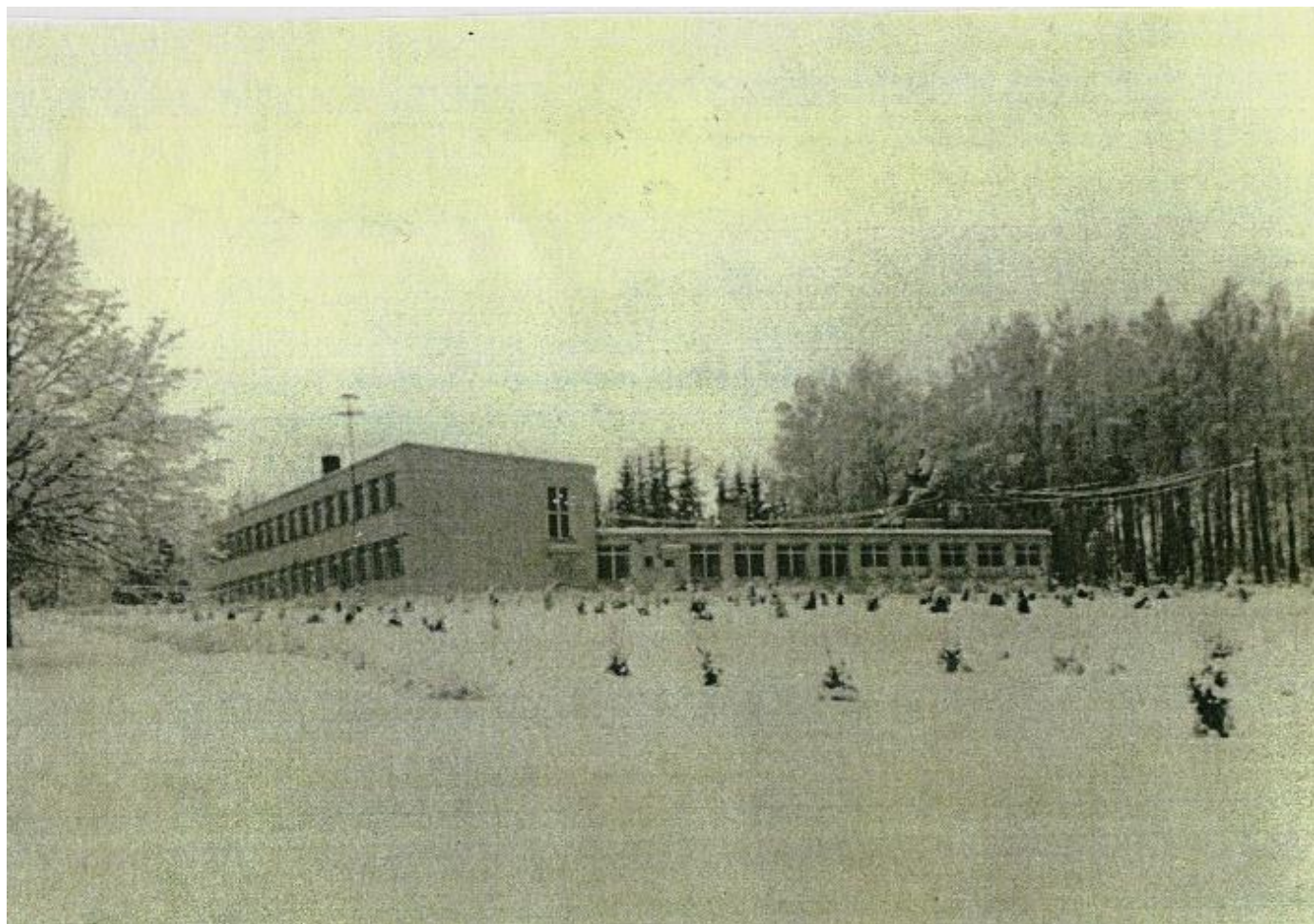

Secinājumi

- Analizējot vienas klases telpas materiālo kultūru politisko varu kontekstā laika posmā no 1966.-2016.gadam, jāatzīst, ka būtiski nav mainījies klases iekārtojums, kas atklāj pedagoģisko metožu stagnāciju mācību darbā.
- Tomēr arī vienādi, konservatīvi iekārtotā klases telpā var izpausties skolotāja pedagoģiskais radošums. Tikai skolotājs kā līderis spēj savu kabinetu padarīt īpašu un pielāgotu efektīvam mācību darbam, izmantojot dažādas mācību metodes, eksperimentējot ar tām.
- Skolotājs līderis arī var demonstrēt nostāju pret valdošo politisko iekārtu, izvēloties “slēptās pretošanās” formu. Padomju autoritārisma periodā, neskatoties uz faktu, ka tika stingri kontrolēta klases materiālā “ainava,” bija skolotāji, kas oficiālos noteikumus ievēroja tikai daļēji.
- Intervijas atklāja, ka skolēnu atmiņās svarīga ir ne tikai klases materiālā kultūra un pedagoģiskais process klasē, bet arī klases smarža, kas atklāj sensoro maņu nozīmi klases kultūrā.

Nobeigumā

Manuprāt, vienīgais, par ko brīnītos skolēns, kas mūsu skolā mācījās pirms 54 gadiem, ir dators un televizors. (Ikšķiles vidusskolas 4. klases skolēns)

Izmantotās literatūras saraksts:

- M.Depaepe, A.Van Gorp, *School Culture in the 20th Century – Mentality and Reality History of the Primary School*, Leuven University, 2010.
- F.Herman, J.Tondeur, *Classroom Biographies: Changing Material Landscapes throughout the Carrer of Primary School Teachers' (c.1960-2014)*, Conference paper, 2015.
- I. Kestere, 'The classroom as an arena for political propaganda: Communism and Nazism in Latvian classrooms (1940-1956)', *Annali online della Didactica e della Formazione Docente*, Vol.8, No.12, 2016, 26-61.
- L.Rosén Rasmussen, *Touching materiality: Presenting the past of everyday school life*, Aarhus University, Denmark, 2017.
- S.Stolf, S.C.Smith, *Stories, symbols, values & the Leaders's role*, University of Oregon, 1995.
- K. Valeina, 'Reflections of formal education in informal classroom culture: Case of Latvia (1964-2004)', *Acta Paedagogica Vilnensia*, Vol.37, 2016, 126-142.